

**คุณลักษณะของครูต้นแบบในด้านทำงานบริการวิชาการแก่ชุมชนตามการรับรู้
ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**

**THE CHARACTERISTICS OF TEACHER AS ROLE MODEL IN COMMUNITY ACADEMIC
SERVICES ON STUDENT PERCEIVED, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY.**

สุเมษย์ นกหลัง

Sumate Noklang

อาจารย์ ประจำสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Lecturer at Innovative Learning Center, Srinakharinwirot University

Sumate.swu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสมวิธีฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะครูต้นแบบในด้านทำงานบริการวิชาการแก่ชุมชนตามการรับรู้ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2) ศึกษาองค์ประกอบเชิงสำรวจของคุณลักษณะครูต้นแบบในด้านทำงานบริการวิชาการแก่ชุมชนตามการรับรู้ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยกลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมบริการวิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งระยะที่ 1 คือการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยเทคนิคบอลหิมะ จำนวน 30 คน และระยะที่ 2 คือการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ จำนวน 150 คน

ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะครูต้นแบบในด้านทำงานบริการวิชาการแก่ชุมชนตามการรับรู้ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคือ ครูที่มีบุคลิกภาพการสอนที่เหมาะสมกับนิสิตและชุมชน เข้าใจธรรมชาติของนิสิตส่งผลให้ครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนิสิตและชุมชนมีวิธีการสอนที่กระตุ้นให้นิสิตมีพลังในการพัฒนาชุมชนและทำให้นิสิตมีสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน ดังนั้นครูจึงต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานกับชุมชนทั้งเจตคติและพฤติกรรมที่แสดงออกต่อชุมชนในทุกๆ มิติ และ 2) องค์ประกอบคุณลักษณะครูต้นแบบด้านการทำงานบริการวิชาการแก่ชุมชนตามการรับรู้ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมี 4 องค์ประกอบคือ เทคนิคการสอนของครู ปฏิสัมพันธ์ของครูต่อนิสิต บุคลิกภาพการสอนของครู และความเข้าใจบริบทชุมชนของครู

คำสำคัญ: คุณลักษณะครูต้นแบบ การบริการวิชาการแก่ชุมชน นิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Abstract

The purposes of this mixed method research were :- 1) to study of the characteristics of teacher as role model in community academic services from the perception of Srinakharinwirot University students. 2) to study exploratory factor of the characteristics of teacher as role model in community academic services from the perception of Srinakharinwirot University students. Research sample were students who have experience in participating in the community academic services of Srinakharinwirot University student project. This research divided into 2 phases. Phase 1 was a qualitative research utilizing content analysis by interviewing 30 students with snowball technique. Phase 2 was a quantitative research collecting data from 150 students with stratified technique and analyzing the data using exploratory factor analysis.

Research results are summarized as follows: 1) the characteristics of teacher as role model in community academic services from the perception of Srinakharinwirot University students are teaching personality that is well-suited with students and the community, and understanding the student nature which builds a positive relationship between teachers and students, between teachers and community, and also motivates students to passionately help develop the community. Therefore, teachers have to be a good role model in working

with the community, in terms of attitude and behaviors. 2) the results showed that there are four key characteristics of teacher as role model in community academic services from the perception of Srinakharinwirot University students, they are 1) teaching techniques of teacher 2) interactions between teacher and students 3) teaching personality of teacher and 4) teachers' understanding of community

Keywords: characteristics of teacher as role model; community academic services; student; Srinakharinwirot University.

1. บทนำ

อาชีพครูจึงได้รับความหวังจากสังคมซึ่งทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพครู เตรียมตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงเท่าทันยุคสมัยเพื่อการเรียนการสอน [1] จากรายงานการวิจัยของ Titsworth et al. [2] พบว่าครูนั้นมีความสำคัญกับการเรียนรู้ของผู้เรียน คือการเสริมสร้างการเรียนรู้ผ่านการรับรู้จากการสังเกตและศึกษาประสบการณ์ของบุคคลที่ผู้เรียนให้เป็นตัวแบบ โดยผู้เรียนจะแสดงพฤติกรรมเทียบเคียงกับความสามารถตนเองเพื่อกระตุ้นให้กระทำนั้นไปตามตัวแบบของแต่ละบุคคล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูเป็นตัวอย่างที่สำคัญของผู้เรียน ดังนั้นแนวทางการปฏิบัติงานของครูมีผลทำให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรม [3] ดังนั้นครูจึงเป็นบุคคลต้นแบบที่ดีมีผลต่อผู้เรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน อีกทั้งบุคคลต้นแบบในด้านความเป็นครู จะเป็นบุคคลต้นแบบในด้านการทำงานและการดำเนินชีวิตอีกด้วย[4] ทั้งนี้รายงานการวิจัยของ รัตนาภรณ์ ปิ่นแก้ว และคณะ [5] พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนในปริญญาตรี ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดคือ การเรียนแบบร่วมมือและการเรียนแบบมีส่วนร่วม แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้ทั้งสองลักษณะ ครูจะเข้ามามีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนตามลักษณะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ควรยึดมั่นเสาหลักของการเรียนรู้ (Four pillar of learning) 4 ประการคือ การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น การเรียนรู้ที่จะรู้ การเรียนรู้ที่ปฏิบัติได้ และการเรียนรู้ที่จะอยู่ได้ [6] จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้นการใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้จึงเป็นบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้ชุมชนจะเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ดังการวิจัยของ ฐิยาพร กันตารณวัฒน์ [7] ได้อธิบายว่าชุมชนแต่ละชุมชนมีเอกลักษณ์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตและการถ่ายทอดทางสังคมที่แตกต่างกัน ดังนั้นหากสามารถเข้าไปเรียนรู้บริบทชุมชนจะทำให้ได้แนวคิดแนวทางการดำเนินชีวิตมากมาย

บทบาทหน้าที่ของครูหรือผู้สอนในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจะมีภาระงานที่สำคัญประการหนึ่งคือ การบริการวิชาการ ซึ่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒให้ความสำคัญโดยมอบหมายภาระงานให้แก่บุคลากรสายวิชาการดังนี้ การบริการวิชาการแก่ชุมชนเป็นบทบาทหน้าที่หนึ่งของการปฏิบัติหน้าที่ของสายวิชาการในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งจะต้องดำเนินงานตามคุณลักษณะ (Character) คือ คน มคฺว มีคุณลักษณะเฉพาะคือ รักชุมชน ติดดิน สุภาพอ่อนน้อม สงบ รักสันติ มีความรักในองค์กร มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพที่หลากหลาย พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีความสัมพันธ์ในองค์กรเป็นแบบกัลยาณมิตร มีความมุ่งมั่นในการทำงาน เห็นแก่ประโยชน์องค์กรและส่วนรวม ด้วยคุณลักษณะเฉพาะดังกล่าวทำให้มหาวิทยาลัยมีสมรรถนะหลัก (Core Competency) ที่โดดเด่นในการนำวิชาการที่เป็นเลิศไปใช้บริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นร่วมกับชุมชน โดยประสานการทำงานร่วมกับชุมชนในท้องถิ่นด้วยดี มหาวิทยาลัยจึงประกาศให้มี เอกลักษณ์มหาวิทยาลัย คือ การบริการวิชาการอย่างมีส่วนร่วมเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน ตามนโยบาย "1 จังหวัด 1 มหาวิทยาลัย ในพื้นที่จังหวัดสระแก้วและจังหวัดนครนายก [8][9] จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวคิดงานวิจัยฉบับนี้ เพื่อเสนอองค์ประกอบที่เป็นแนวทางปฏิบัติให้แก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสายวิชาการของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและผู้สนใจได้นำนิสิตไปศึกษาในชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาคุณลักษณะครูต้นแบบในด้านทำงานบริการวิชาการชุมชนตามการรับรู้ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ศึกษาองค์ประกอบเชิงสำรวจของคุณลักษณะครูต้นแบบในด้านทำงานบริการวิชาการชุมชนตามการรับรู้ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods research) ประเภท exploratory sequential design [10] โดยเริ่มต้นด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและตามด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 ประเภทของการวิจัยประเภท Exploratory sequential design [10]

กระบวนการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก กับนิสิตที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมบริการวิชาการแก่ชุมชนตามแผนยุทธศาสตร์ 15 ปีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอย่างน้อย 1 ครั้ง ที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนและอาจารย์ว่าเป็นผู้นำ มีความทุ่มเทในการทำกิจกรรมจำนวน 30 คน ด้วยเทคนิคบอลหิมะ (Snowball) เพื่อสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะครุต้นแบบในด้านงานบริการวิชาการชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิควิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ต่อมาในระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนิสิตที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมบริการวิชาการแก่ชุมชนตามแผนยุทธศาสตร์ 15 ปีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอย่างน้อย 1 ครั้ง จำนวน 150 คน ด้วยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยใช้ชั้นปีเป็นตัวแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Group) เพื่อวัดคุณลักษณะครุต้นแบบในด้านงานบริการวิชาการชุมชน ซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์ทฤษฎีร่วมกับผลการวิจัยในระยะที่ 1 โดยแบบสอบถามมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง .80 – 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง .443 – .865 และมีค่าความเชื่อมั่นรายข้อเท่ากับ .80-1.00 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาองค์ประกอบของคุณลักษณะครุต้นแบบในด้านงานบริการวิชาการชุมชนตามการรับรู้ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Explore Factor Analysis)

4. ผลการวิจัย

- สรุปผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับคุณลักษณะครุต้นแบบในด้านงานบริการวิชาการชุมชนตามการรับรู้ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า คุณลักษณะของครุต้นแบบที่นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒรับรู้ที่สามารถทำให้นิสิตเกิดการเรียนรู้ขณะไปร่วมกิจกรรมบริการวิชาการแก่ชุมชน คือ ครูที่มีบุคลิกภาพการสอนที่เหมาะสมกับนิสิตและชุมชน เข้าใจธรรมชาติของนิสิตส่งผลให้ครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนิสิตและชุมชน มีวิธีการสอนที่กระตุ้นให้นิสิตมีพลังในการพัฒนาชุมชนและทำให้นิสิตมีสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน
- ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ด้วยแบบสอบถามคุณลักษณะครุต้นแบบในด้านงานบริการวิชาการชุมชนตามการรับรู้ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งพัฒนาจากการสังเคราะห์ทฤษฎีร่วมกับผลการวิจัยในระยะที่ 1 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Explore Factor Analysis) รายละเอียดดังตาราง 1

ตารางที่ 1 คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบของข้อคำถามคุณลักษณะครุในด้านงานบริการวิชาการชุมชนของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
คุณลักษณะของครุต้นแบบในด้านงานบริการวิชาการแก่ชุมชนตามการรับรู้ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ข้อคำถาม	คุณลักษณะครุ	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ			
		F1	F2	F3	F4
องค์ประกอบที่ 1 ด้านเทคนิคการสอนของครู					
1	เข้าใจในเนื้อหาที่สอน	0.32	0.05	0.22	-0.06
3	สามารถสอนให้นิสิตเข้าใจในวิถีชีวิตและชุมชน	0.65	0.00	0.29	0.01
4	สอนตรงประเด็นกับสถานการณ์ที่พบเจอในชุมชน	0.45	0.06	0.28	0.05
11	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนิสิต	0.50	0.16	-0.15	0.12
12	ส่งเสริมให้นิสิตกล้าแสดงความคิดเห็น	0.72	-0.05	0.05	0.11
13	สอนให้นิสิตมีความคิดที่สร้างสรรค์	0.60	0.16	0.01	-0.08
14	มีความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการสอนหรือกิจกรรมอื่นๆ	0.38	0.14	-0.22	0.14
15	มีการปฏิบัติเป็นแบบอย่างก่อนที่จะให้นิสิตได้ลงมือทำจริง	0.44	0.15	0.01	0.26
29	มักเล่าเรื่องจากประสบการณ์ที่ครูได้พบเจอ	0.32	0.24	0.25	0.19

สุเมษย์ หนกหลัง
วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2560

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อ คำถาม	คุณลักษณะครู	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ			
		F1	F2	F3	F4
องค์ประกอบที่ 2 ด้านปฏิสัมพันธ์ของครูต่อนิสิต					
16	มีอารมณ์ขัน	0.27	0.40	0.12	0.23
17	สามารถควบคุมนิสิตให้อยู่ในระเบียบได้	0.04	0.51	-0.07	-0.10
18	เป็นกันเอง	0.04	0.59	0.13	0.20
19	ยอมรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย	0.07	0.68	-0.02	-0.22
20	สามารถปรึกษาได้	-0.09	0.57	0.30	0.20
21	ให้อิสระทางความคิด	0.25	0.49	0.28	0.07
22	เข้าใจผลงานที่นิสิตนำเสนอ	0.21	0.46	0.10	-0.22
26	ส่งเสริมให้กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง	0.12	0.49	0.10	0.01
27	ให้คำแนะนำผลงานที่นิสิตนำเสนอจากพื้นฐานความสามารถของนิสิต	0.03	0.49	-0.19	0.45
28	ใส่ใจในรายละเอียดกับทุกเรื่องของนิสิตขณะอยู่ในชุมชน	0.09	0.39	0.05	0.44
องค์ประกอบที่ 3 ด้านบุคลิกภาพการสอนของครู					
2	ใส่ใจพัฒนานิสิตให้เป็นนักพัฒนาชุมชน	0.26	0.25	0.46	-0.12
5	เข้าร่วมในทุกกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมใด (เช่น การสอนหรือกิจกรรมที่ทำร่วมกับชาวบ้าน)	0.38	0.00	0.61	0.13
6	สามารถคิดวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้อย่างตรงประเด็น	0.08	0.17	0.63	0.12
7	สามารถปรับเปลี่ยนท่าทีให้เหมาะสมกับสถานการณ์	-0.15	0.07	0.66	0.11
8	มีความสามารถแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ดี	-0.05	0.07	0.69	0.11
9	มีความเป็นผู้นำ	0.23	0.05	0.51	-0.03
องค์ประกอบที่ 4 ด้านความเข้าใจบริบทชุมชนของครู					
10	พยายามให้นิสิตได้เรียนรู้ทุกแง่มุมในชุมชน	0.23	0.22	-0.07	0.31
23	สามารถเข้ากับผู้คนในชุมชนได้ดี	0.20	-0.08	0.29	0.59
24	มีทัศนคติที่ดีต่อชุมชน	-0.01	-0.05	0.23	0.79
25	มีความตั้งใจที่จะพัฒนาชุมชนทุกด้าน	0.31	-0.03	0.06	0.71
	ค่าไอเกน	5.16	2.25	2.03	1.86
	เปอร์เซ็นต์ความแปรปรวน	17.79	25.54	32.55	38.97
	เปอร์เซ็นต์ความแปรปรวนสะสม	10.19	20.07	29.94	38.97
	Keiser-Meyer-Olkin Measure of sampling Adequacy (KMO) = 0.70 (ตั้งข้อสังเกต ตัวเลขสวยเกิน)				
	Bartlett's Test of Sphericity = 566.3454 p = .000				

ตาราง 1 พบว่า Keiser-Meyer-Olkin Measure of sampling Adequacy (KMO) พบว่า มีค่าเท่ากับ .70 ซึ่งแสดงว่าข้อมูลมีความเหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบได้ดีมาก และจากการทดสอบนัยสำคัญ Bartlett's Test of Sphericity พบว่า มีค่าเท่ากับ 566.3454 แสดงว่า เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity matrix) ข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์กันสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้เป็น 4 องค์ประกอบ โดยมีค่าความร่วมกัน (communality) ของตัวแปรการรับรู้คุณลักษณะครูในด้านทำงานบริการวิชาการชุมชนของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคุณลักษณะของครูต้นแบบในด้านทำงานบริการวิชาการแก่ชุมชนตามการรับรู้ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทั้ง 29 ข้อคำถาม และแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ องค์ประกอบที่ 1 ด้านเทคนิคการสอนของครู มีค่าไอเกน เท่ากับ 5.16 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 17.79 และมีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.32-0.72 ประกอบด้วย 9 ข้อ องค์ประกอบที่ 2 ด้านปฏิสัมพันธ์ของครูต่อนิสิต มีค่าไอเกน เท่ากับ 2.25 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 25.54 และมีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.40-0.59 ประกอบด้วย 10 ข้อ องค์ประกอบที่ 3 ด้านบุคลิกภาพการสอนของครู มีค่าไอเกน เท่ากับ 2.03 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 32.55 และมีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.462-0.688 ประกอบด้วย 6 ข้อ องค์ประกอบที่ 4 ด้านความเข้าใจบริบทชุมชนของครู มีค่าไอเกน เท่ากับ 1.86 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 38.97 ประกอบด้วย 4 ข้อ

5. สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งแบ่งได้ 2 ประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 คุณลักษณะครูต้นแบบในด้านทำงานบริการวิชาการชุมชนตามการรับรู้บัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จากผลการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อพัฒนานิยามเชิงปฏิบัติการเรื่องคุณลักษณะครูต้นแบบในด้านทำงานบริการวิชาการชุมชน ตามการรับรู้บัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพบว่า ครูควรมีบุคลิกภาพการสอนที่เหมาะสมกับนิสิตและบริบทชุมชน เข้าใจธรรมชาติของนิสิตส่งผลให้ครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนิสิตและชุมชน มีวิธีการสอนที่กระตุ้นให้นิสิตมีพลังในการพัฒนาชุมชนและทำให้นิสิตมีส่วนร่วมที่ดียิ่งขึ้น ดังนั้นครูจึงต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานกับชุมชนทั้งเจตคติและพฤติกรรมที่แสดงออกต่อชุมชนในทุกๆ มิติ เป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยของ ริเรอรอง รัตนีไลสกุล [11] พบว่าคุณลักษณะของครูที่นักศึกษาพึงประสงค์คือครูมีบุคลิกเป็นกันเองกับเด็ก มีลักษณะครูพึงประสงค์ของสังคม และต้องมีความพร้อมด้านวิชาการ รวมถึงการวิจัยของ สุคนธา ทองบริสุทธิ์ [12] พบว่า ภาพรวมนิสิตมีคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด คือด้านความสามารถในการสอน ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านการให้คำปรึกษา ทั้งนี้หากครูสามารถทำให้นิสิตยอมรับเป็นต้นแบบในด้านบริการวิชาการแก่ชุมชนจะทำให้เกิดการเรียนรู้การทำงานกับชุมชน ดังคำกล่าวของ Bashir et al. [3] ที่ให้ความสำคัญกับบุคคลต้นแบบเป็นบุคคลที่มีคุณภาพเป็นผู้ที่สร้างแรงบันดาลใจ ความเชื่อ ความปรารถนาให้แก่ผู้อื่น บุคคลนั้นคือ บุคคลต้นแบบสอดคล้องกับข้อค้นพบจากการวิจัยที่ว่า การรับรู้คุณลักษณะจากบุคคลต้นแบบ สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ไปสู่การพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม และอิทธิพลของบุคคลต้นแบบส่งผลต่อกระบวนการคิด [4]

ประเด็นที่ 2 องค์ประกอบเชิงสำรวจของคุณลักษณะครูต้นแบบในด้านทำงานบริการวิชาการชุมชนตามการรับรู้บัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่า การรับรู้คุณลักษณะครูต้นแบบในด้านทำงานบริการวิชาการชุมชนของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สามารถแบ่งได้เป็น 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ด้านเทคนิคการสอนของครู องค์ประกอบที่ 2 ด้านปฏิสัมพันธ์ของครูต่อนิสิต องค์ประกอบที่ 3 ด้านบุคลิกภาพการสอนของครู และองค์ประกอบที่ 4 ด้านความเข้าใจบริบทชุมชนของครู ซึ่งจากการศึกษาผลการวิจัยของ สุเทพ ธรรมะตระกูล และ อนุวัติ คุณแก้ว [13] ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะของครูยุคใหม่ ซึ่งได้นำเสนอผลการวิจัย คือสามารถแบ่งคุณลักษณะออกเป็น 5 องค์ประกอบ และ จักขณา อธิรัตน์ ปัญญาและคณะ [1] ที่ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบเชิงสำรวจเพื่อการวิเคราะห์หาองค์ประกอบของคุณลักษณะครูที่ดีในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถแบ่งได้เป็น 5 องค์ประกอบ ซึ่งมี 2 องค์ประกอบที่สอดคล้องกับงานวิจัยฉบับนี้ คือ องค์ประกอบเกี่ยวกับทักษะการสอน และองค์ประกอบเกี่ยวกับบุคลิกภาพของครู ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การเป็นครูที่ดีในทุกๆระดับคุณลักษณะครูที่ได้รับการคาดหวังจากสังคมคือ การมีทักษะการสอนที่เหมาะสมการเนื้อหาที่สอนสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนในเนื้อหาที่เรียนและการมีบุคลิกภาพของครูที่น่าเชื่อถือ มีความยืดหยุ่น สนุกสนานที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนกล้าซักถามและกล้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยผู้วิจัยสามารถแจกแจงองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของการวิจัยฉบับนี้ ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านเทคนิคการสอนของครู หมายถึง ครูมีกลวิธีการสอนที่ทำให้เข้าใจวิถีชีวิตในชุมชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้พร้อมทั้งสอนให้นิสิตมีความคิดสร้างสรรค์ กระตุ้นให้นิสิตกล้าแสดงความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ และลงมือปฏิบัติเป็นแบบอย่างให้แก่เห็นได้ จากคำกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของของ Mckinney et al. [14] ที่ว่าคุณลักษณะของครูควรให้ความสำคัญกับวิธีการสอน โดยครูต้องมีขั้นตอนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนรู้อย่างเหมาะสมแสดง ความกระตือรือร้นเป็นแบบอย่างในการเรียนการสอนเพราะจะส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ครบทุกด้านของการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 2 ด้านปฏิสัมพันธ์ของครูต่อนิสิต หมายถึง ครูที่นิสิตมีความกระตือรือร้นสนใจสามารถควบคุมนิสิตให้เข้าใจเวลาเรียน เวลา งาน ขณะเดียวกันจะเป็นผู้ที่นิสิตไว้วางใจใจ ใส่ใจนิสิตขณะเรียนรู้ในชุมชน เข้าถึงง่าย มีอารมณ์ขัน ให้อิสระทางความคิด ให้คำแนะนำจากพื้นฐานความสามารถของนิสิตและส่งเสริมให้นิสิตกล้าแสดงออก ซึ่งความหมายข้างต้นได้รับการสนับสนุนจากข้อเสนอคุณลักษณะครูที่ดีของ Miller [15] คือ ครูมีความกระตือรือร้น มีอารมณ์ขันให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิบัติกับผู้เรียนเท่าเทียมกัน เข้าถึงง่าย ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิดและกล้าแสดงออกให้เหมาะสม

องค์ประกอบที่ 3 ด้านบุคลิกภาพการสอนของครู หมายถึง ครูที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ในชุมชนเพื่อ การเรียนการสอน อีกทั้งมีความรู้เป็นสามารถประพุดิตนเป็นแบบอย่างแก่นิสิตในกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมของ ชุมชน สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ในชุมชนได้ดี ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยของเรื่องวิทย์ นนทภา [16] พบว่า คุณลักษณะของครูระดับอุดมศึกษาที่ผู้เรียนประทับใจและการเป็นต้นแบบครูที่ดีด้านการสอนคือ ครูเป็นผู้ผลักดันให้นักศึกษามี ส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหลายๆ ลักษณะ สามารถปรับตัวได้ดี อีกทั้งเป็นผู้คิดวิเคราะห์รวมถึงเชื่อมโยงเหตุการณ์มาใช้ในการ เรียนการสอนทำให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ ทั้งเรื่องเนื้อหาความรู้ และจริยธรรม

องค์ประกอบที่ 4 ด้านความเข้าใจบริบทชุมชนของครู หมายถึง ครูที่มีเจตคติที่ดีกับชุมชนมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาชุมชนใน ทุกมิติรวมไปถึงสามารถทำให้นิสิตเรียนรู้ร่วมกับชุมชนและผู้คนในชุมชนให้การยอมรับ สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ 15 ปี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ [8] ซึ่งมุ่งมั่นให้บริการวิชาการของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นการพัฒนาแผนปฏิบัติการ ยุทธศาสตร์หลัก โดยให้แนวคิด เรื่องงานบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็น การพัฒนางานบริการวิชาการเพื่อ การพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน ดังนั้นบุคลากรทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจึงควรตระหนักและนำไป ปฏิบัติต่อไป

6. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

6.1 ครูผู้จัดกิจกรรมบริการวิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรจัดกำหนดการให้นิสิตได้แสดง ความสามารถและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนิสิตกับนิสิต นิสิตกับครู และนิสิตกับชุมชนเพราะ นิสิตคาดหวังที่จะได้รับ ความรู้และประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรม

6.2 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการศึกษาค้นคว้าไปเป็นเกณฑ์การจัดอบรมบุคลากรสาย วิชาการที่ทำงานบริการวิชาการซึ่งมีการบูรณาการการเรียนการสอนเพื่อให้บุคลากรสายวิชาการมีคุณลักษณะของครูต้นแบบใน ด้านทำงานบริการวิชาการแก่ชุมชน เพื่อให้ให้นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม

7. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.1 ประเด็นการวิจัยด้านการบริการวิชาการควรศึกษานโยบายของมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานในสังกัด เพื่อนำผลการวิจัยมา สนับสนุนการดำเนินงานดังกล่าววิจัยครั้งนี้

7.2 หน่วยงานที่มีการทำงานบริการวิชาการกับการบูรณาการเรียนการสอนควรนำองค์ประกอบจากผลการวิจัยครั้งนี้ไปทำ การวิจัยเชิงทดลองหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะครูต้นแบบในการทำงานบริการวิชาการแก่ชุมชนให้เกิด ประโยชน์แก่นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมต่อไป

8. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้พิจารณาทุนจากงบประมาณรายได้มหาวิทยาลัยประจำปี 2559 เพื่อ สนับสนุนงานวิจัยฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- [1] Jaksana Athiratpanya, Weerachat Soopunyo and Sunti Srisuantang. 2015. Factor Analysis of Good Teacher's Characteristics in the Basic of Education Level. *Journal of Research and Curriculum Development*, 5(2), p.30-48.
- [2] Titsworth, S., Mazer, J. P., Goodboy, A. K., Bolkan, S., & Myers, S. A. 2015. Two meta-analyses exploring the relationship between teacher clarity and student learning. *Communication Education*, 64(4), p.385-418.
- [3] Bashir, S., Bajwa, M., & Rana, S. 2014. Teacher as a role model and its impact on the life of female students. *International Journal of Research-GRANTHAALAYAH*, 1(1), p.9-20.
- [4] Harden, R. M. & Crosby, J. 2000. AMEE Guide No 20: The good teacher is more than a lecturer-the twelve roles of the teacher. *Medical teacher*, 22(4), p.334-347.

- [5] Ratanaporn pinkaew, Sirirat Petsangsri and Phadungchai Papat. 2013. Learning Style of Undergraduate Students at King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang. **Journal of Industrial Education**, 12(1), p.162-169.
- [6] Pimpan Dachakupt and Payao Yindeesuk. 2015. **Learning management In the 21st century**. Bangkok.: Chulalongkorn University Printing House.
- [7] Thiyaporn Kantathanawat. 2013. Knowledge to development of strength of community in tripartite preventing and solving drug problem. **Journal of Industrial Education**, 12(2), p.188-196.
- [8] Srinakharinwirot University. 2013. **Action Plan for 4 years (2556-2559 BE.) according to 15 year strategic plan of Srinakharinwirot University (2010 - 2567)**. Searched on 11 January 2016 from <http://pcmc.swu.ac.th/plan/documents/ddoc7.pdf>
- [9] Srinakharinwirot University. 2014. **Action Plan based on 15 year Strategic Plan, Srinakharinwirot University (2553-2567 BE.) budget revision 2015 – 2016 BE.** Searched on 11 January 2016 from http://www.swu.ac.th/information/pdf/actionplan_58_59.pdf.
- [10] Creswell, J. W. 2015. **A Concise Introduction to Mixed Methods Research**. California: Sage Publications.
- [11] Riruengrong Ratanavilaisakul. 2002. A Study of the Lecturer's Characteristics Perceived as Desirable by King Mongkut's University of Technology Thonburi Students and Lecturers. **KMUTT R&D Journal**, 25(2), p.149-165.
- [12] Sukhontha Thongborisut. 2010. **Desired Characteristic of Veterinary Instructors as Perceived by Students at Chulalongkorn University**. Master Thesis M.Ed. (Higher Education). Srinakharinwirot University.
- [13] Sutep Thammatakul and Anuwat Koongaew. 2012. **A study of characteristics of the new generation teachers**, Research report. Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University.
- [14] McKinney, S. E., Robinson, J., & Spooner, M. 2004. A Comparison of Urban Teacher Characteristics for Student Interns Placed in Different Urban School Settings. **The Professional Educator**, 26(2), p.17-30.
- [15] Miller, P. 2012. Ten Characteristics of a Good Teacher. **English Teaching Forum**, 50(1), p.36-38.
- [16] Ruangwit Nontapa. 2016. Features of the Teacher to the Students Impressed: Master of Teacher. **FEU Academic Review**, 10(2), p.142-153.